

NÅR MAKTEN VIL KVELE TROEN

Hun så mannen bli drept av ekstremister **4** | Der Jernteppet aldri raknet **6**
Da kirkeledere var statens agenter **12** | Biskop ville bedt om unnskyldning **18**
Møtet med Baltikum forandret Erling Rimehaugs liv **8**

stefanus
alliansen

sammen for de forfulgte

Styrker kamp for TROSFRIHET

TEKST: JOHANNES MORKEN

– *Stefanusalliansen kjemper for trosfrihet for alle. Hvorfor ikke bare for kristne, Lisa Winther?*
 – Fordi alle er skapt i Guds bilde, med samme verdi. Dette er også grunntanken i menneskerettighetene. Som kristne har vi et ansvar for å kjempe mot undertrykkelse og for rettferdighet, samme hvem som lider. Det gir oss også større gjennomslagskraft overfor makthavere. Og når vi kjemper for alles trosfrihet, blir situasjonen bedre også for undertrykte kristne. Kristne partnere opplever dessuten at de står sterkere og har større mulighet til å bli hørt når de står sammen med andre utsatte og sårbare grupper. Slik bidrar vi også til bedre sameksistens.

– *Hva er de viktigste arbeidsmåtene?*
 – Våre partnere står for undervisning i menneskerettigheter, noen tilbyr rettshjelp, og de driver dokumentasjons- og påvirkningsarbeid. I Norge driver vi påvirkningsarbeid opp mot norske myndigheter. Og vi mobiliserer vanlige folk til appeller for mennesker som har opplevd trosfrihetsovergrip eller er fengslet for sin tros skyld.

- **Lisa Winther**
 Seniorrådgiver for menneskerettigheter
- Aktuell: Sentral i arbeid med rapport om iranske konvertitter.

– *Hva har dette gitt av resultat?*
 – Vår partner Equality Myanmar startet som en eksilorganisasjon i Thailand. Dit smuglet organisasjonen representanter for minoriteter fra Myanmar og underviste dem om menneskerettigheter og trosfrihet. Da Myanmar ble åpnet, ble disse personene viktige i oppbyggingen av sivilsamfunnet – og vår partner gjør et imponerende arbeid i Myanmar. I Pakistan gir Human Friends Organization blant annet rettshjelp til blasfemiofre. De hjelper mennesker til å behandle sine traumer etter overgrep. Og de bruker vårt undervisningshefte «Tros- og livssynsfrihet for alle» for å øke bevisstheten om utfordringene i Pakistan. De har bidratt til å opprette et nettverk av menneskerettsforkjempere fra stort sett alle landets minoriteter.

– *Og her hjemme?*
 – Appeller har bidratt til at folk er løslatt. Trosfrihet står dessuten mye høyere på den politiske dagsorden i dag enn for 10 år siden. Og vi er etterspurt. Da Noas og Kirke-Norge nylig la fram en rapport om iranske konvertitter som søker asyl, spilte vi en viktig rolle i utarbeidelsen. Derfor er jeg glad Stefanusalliansen nå utvider staben fra to til tre rådgivere som skal arbeide med menneskerettigheter slik at vi kan styrke arbeidet for trosfrihet ute og hjemme.

LES MER

På www.stefanus.no kan du laste ned rapporten Tro, håp og forfølgelse II. I neste utgave presenterer vi nye menneskerettighetsrådgivere – og andre endringer i staben.

Vi bruker denne utgåva til å sjå på historia og på dagens utfordringar i møte med diktaturet. Erling Rimehaug skriv at fridommen landa i Baltikum fekk då Jernteppet fall, over tid ikkje gav meir liv i kyrkjene. Tamara i Tadsjikstan fekk aldri fridom. Ho har tvert om sett mannen bli skoten av ekstremistar, men ho gir ikkje opp verken trua eller tenesta. På Josefs hus får ho nye krefter.
 Eg håpar du vil la deg engasjere, slik eldsjelene vi har intervjuet, er blitt – og gje gjerne lyd frå deg.

Magasinet
stefanus

Utgiver:
 Stefanusalliansen

Adresse:
 Trondheimsveien 137,
 pb 6603 Rodeløkka,
 0502 Oslo

post@stefanus.no
www.stefanus.no

Ansv. redaktør:
 Hilde Skaar Vollebæk,
 konst. generalsekretær

Redaktør:
 Johannes Morken

Redaksjon:
 Thea Haavet og
 Jan-Eivind Viumdal

Design:
 Tyde: Bendik Schøien

Trykk:
 Kai Hansen Trykkeri

Forsiden:
 Utsnitt av maleri av
 Reidar Kolbræk

Opplag:
 17 000

Gavekonto:
 3000 14 57922

Styreleder:
 Gunnar Dehli

Repr.skapsleder:
 Karin Riska

Stefanusalliansen er en misjons- og menneskerettsorganisasjon, med særlig vekt på trosfrihet og på misjon der evangeliet aktivt motarbeides.

Synspunkter i artikler står for forfatteres og intervjuobjekters regning. Stefanusalliansens meninger uttrykkes i lederartikler og kommentarer skrevet av staben.

For givere og abonnenter: Vi følger personopplysningsloven.

www.stefanus.no
 f/stefanusalliansen
 @stefanusalliansen

SPENNINGSFYLT I 50 ÅR

«Det har vært kristendommens rolle helt fra den første tid å være uvelkommen blant tyrannene», uttalte biskop Monrad Norderval til NRK i 1968. Som formann i nystartede Misjon bak Jernteppet ble han spurt om det å sende bibler og nytestamenter inn i jernteppelandene var å betrakte som illegalt. Biskopen bekreftet dette, men understreket kristendommens opprinnelige kall og identitet. Uten denne tydelige presiseringen fra en kirkelig autoritet, hadde trolig Misjon bak Jernteppet blitt en parentes.

Brennende

Biskop Norderval hadde en brennende anti-autoritær holdning. Han hadde ingen problem med å stille sin talerstol til disposisjon for Richard Wurmbbrand, som var omstridt og betvilt som sannhetsvitne for de kristnes kår bak Jernteppet.

Det er ikke rart at en liten, men svært mangfoldig gruppe mennesker som Misjon bak Jernteppet kjente på spenninger. Og adrenalinnivået må ha vært høyt når

» **Biskop Nordervals kompass står seg: der kristendommen er uvelkommen, er det tyranner å kjempe imot.**

krypterte tilbakemeldinger forsikret at bibler hadde funnet veien til lengtende mennesker på den andre siden.

Organisasjonen gikk også rett inn i en særdeles spenningsfylt samtid. Debattene om hvilke virkelighetsbeskrivelser fra jernteppelandene kirken skulle lytte til, var steile og uforsonlige. Politiske overbevisninger la føringer for hvordan en forholdt seg til forfølgelse av kristne. Samtidig var det ulike strategiske valg, enten kontakt via offisielle kirkeledere eller støtte til undergrunnskristne. Men forkjemperne for disse strategiene utelukket dessverre hverandre i stor grad.

Sett sammen med dilemmaene og gråsonene kristne levde under bak Jernteppet, ble den norske debatten svart-hvitt. I intervjuer i Magasinet Stefanus tidligere i år

Tegning: Söllim Sæle

og ikke minst i denne utgaven, er det tydelig at avstand i tid gjør debatten mer nyansert. I dag er det økende kirkelig enighet om at arbeidet for å avdekke forfølgelse av kristne i øst ikke fikk den støtten det skulle ha hatt. Vi gleder oss i dag over at norsk kirkelighet nå er langt mer lydhør i møte med kristne som forfølges for sin tro, både for de forfulgtes vitnesbyrd om lidelser og deres trosrikdommer.

For Stefanusalliansens partnere er dilemmaene fortsatt store i møte med autoritære regimer. Kristne i Egypt forholder seg til et stadig mer undertrykkende regime. Vi har partnere som har valgt ulike strategier i møte med nordkoreanske myndigheter – «stillfaren» nødhjelp inne i landet, og hjelp til flyktninger og aktivisme fra utsiden. Dilemmaene vil følge arbeidet for trosfrihet også de neste 50 årene.

Tyranner

«Hellig pragmatisme» og arbeidsdeling er viktig. Vi må utnytte kreativt de mulighetene som finnes til å kjempe for trosfrihet og å forkynne evangeliet, også under autoritære regimer. I den første møteprotokollen for Misjon bak Jernteppet står det: «Som så ofte før i misjonshistorien har vi ikke på forhånd detaljert oversikt over hvordan misjonens Herre vil føre oss. Men vi stoler på at det vil bli klart underveis.» 50 år senere er vi dypt takknemlige over å ha blitt bønhørt igjen og igjen. Og Nordervals kompass står seg: der kristendommen er uvelkommen, er det tyranner å kjempe imot.

Hilde Skaar Vollebæk
 ■ **Hilde Skaar Vollebæk**
 Konstituert generalsekretær

Synspunkter på lederartikkelen?
 Send dem til hsv@stefanus.no

Tamara har sett mannen bli skutt og drept av ekstremister. Likevel gir hun ikke opp.

PUSTEPAUSE FRA FORFØLGELSE

TEKST: KAI TORE BAKKE

Tamara sitter foran meg, liten og tettbygd. Hun sitter med foldede hender. Hun vrir dem litt. Det er styrke i stemmen. Tamara forteller en historie om en virkelighet det er vanskelig å sette seg inn i: om forfølgelse og forsakelse.

Tamara er gjest på Josefs hus, bygget i et land nær Sentral-Asia. Av sikkerhetsgrunner kan vi ikke fortelle hvor. Her kan Tamara en liten stund puste fritt. Hun får tilbud om samtaler og legeundersøkelse. Hun kan snakke med erfarne ledere om ting det kan være vanskelig å dele hjemme.

” Nå drar jeg hjem igjen med nytt mot.

Tamara fra Tadsjikistan etter opphold på Josefs hus

Foto: Kai Tore Bakke

Hjelper fanger

Tamara er fra Tadsjikistan. Hun har vært i kristen tjeneste i 25 år. I begynnelsen besøkte hun fanger i fengslene. I dag har hun smågrupper for kvinner i en vanskelig situasjon. Noen av dem er prostituerte, andre har vært fengslet. På Josefs hus har hun vært i to uker. Lenger kan hun ikke bli. Smågruppene og menigheten klarer seg ikke uten henne.

Hun arbeider nord i Tadsjikistan. Her har islamske fundamentalister sterkt fotfeste. En stor politisk og religiøs opposisjon ønsker å innføre en islamsk stat. Tamara knytter nevene. Ser ned i bordet og venter. Så forteller hun.

I 2001 ble hennes mann løslatt. Han hadde vært fengslet for sin tro. Nå så ekteparet muligheten til på nytt å tjene Gud. I 2003 flyttet de nord i Tadsjikistan. Tamara ser meg inn i øynene:

– Vi kjente Guds kall. Dette var et område hvor få kjente Jesus, sier hun.

De forlot alt. I begynnelsen samlet de en gruppe i leiligheten til en venninne. Senere fikk de tak i et lager som de gjorde til bønnehus. Her satt de på gulvet, drakk te, pratet og ba. I et og et halvt år samlet de seg her. Menigheten hadde vokst langsomt. De var blitt 50, flere av dem tenåringer. Dette var vanskelig å skjule. Myn-dighetene krevde at menigheten skulle registreres. Det klarte de – mot alle odds. Tamara smiler. Men et halvt år senere eksploderte det. En lokal avis skrev om dem – hevdet at menigheten drev med svart magi. Artikkelen advarte mot kontakt med menigheten. Nå ser Tamara rett på meg og ler:

– Det var den beste reklamen vi kunne få. Nå begynte virkelig folk å oppsøke oss. Svart magi er svært populært i Tadsjikistan.

Hun ser i taket. Samler seg igjen. – Vi var glade for reklamen, men det gjorde oss enda mer synlig.

Skjøt mannen

Det kom enda en avisartikkel, nye advarsler. Artikkelen nevnte at Tamaras mann hadde vært fengslet, dette var altså farlige folk. Nå er det vanskelig å fange Tamaras øyne. Hun forteller mekanisk:

– Det var kveld. Vi hadde to timer med elektrisitet. Alle hadde dratt hjem fra bønnehuset for å lage middag. Min mann og jeg var igjen. Da kom to unge menn inn. Jeg kjente dem igjen. De hadde vært på møtet tidligere

” Jeg var der. Jeg så ham dø. De unge mennene forsvant ut. De ble aldri arrestert, aldri dømt.

Tamara fra Tadjikistan

På Josefs hus får Tamara (i midten) et par uker til å samle nye krefter til arbeidet i Tadsjikistan. Her er hun sammen med Larissa (til venstre) og Kristina som driver Josefs hus. Foto: Kai Tore Bakke

på dagen. Vi hadde snakket sammen, sittet ned og drukket te. Nå sto de her. Den ene trakk en pistol og skjøt mannen min. Tamara blir stille:

– Jeg var der. Jeg så ham dø. De unge mennene forsvant ut. De ble aldri arrestert, aldri dømt. Selv om jeg så dem. Vi vet hvem de er. Jeg har sagt at jeg tilgav dem. Men jeg har aldri egentlig tilgitt dem, sier Tamara.

Igen er hun stille. – Den ene så jeg igjen noen år senere. På et bønnemøte. Han var blitt kristen. Det er vanskelig å skjønne Guds kjærlighet, at det er et rom for denne mannen også. Tamara samler seg, retter ryggen og ser på meg.

– En uke etter drapet kom de eldste i menigheten til meg. De hadde ingen til å lede møtet. Om jeg kunne? Den søndagen ledet jeg gudstjenesten. Jeg ledet menigheten frem til han som i dag er pastor, overtok halvannet år senere.

Dette er 13 år siden. Tamara har vært i tjeneste hele tiden. Hun er en av mange sterke kristne ledere som kjemper for sine medmennesker i Sentral-Asia. Det koster å leve i forfølgelse.

Josefs hus

Stefanusalliansen har vært med på å bygge opp Josefs hus. Her kan trossøsken komme avsides, puste litt og samle krefter. Her blir de tilbudt samtaler og veiledning. De får helsesjekk og gode råd. Fremfor alt får de omsorg, de får være den som mottar. Som Tamara sier:

– Jeg har opplevd Guds kjærlighet i små og store handlinger. Nå drar jeg hjem igjen med nytt mot.

Les mer om Sentral-Asia på neste side.

DER DET ALDRI BLE FRIHET

I Sentral-Asia ble det aldri trosfrihet selv om Jernteppet raknet.

TEKST: JOHN KINAHAN, FORUM 18 NEWS SERVICE

Sovjets harde grep om makten frem til unionen gikk i oppløsning høsten 1991, ble raskt erstattet av nye mer eller mindre hardhendte regimer. Også i Kirgisistan som startet mer lovende enn de andre, er utviklingen bekymringsfull.

På tross av noen ulikheter: alle fem landene gjør seg skyldige i grove brudd på trosfriheten og andre menneskerettigheter, det bryter med landenes internasjonale forpliktelser. Situasjonen forverres. Mange blir mer og mer redde for å snakke. Og innstrammet statlig lovverk inspirerer mange steder ekstremister til voldsbruk.

Satt i arbeidsleir

KASAKHSTAN

I desember 2015 ble syvendedags-adventist Yklas Kabduakasov satt i arbeidsleir i to år. Det hemmelige politiet KNB hadde rekruttert studenter for å lure ham i en felle: De inviterte ham til en KNB-leilighet der han snakket åpent om troen sin og tilbød kristne bøker til det som altså var informanter.

Det er et økende antall samvittighetsfanger i landet – fengslet fordi de har praktisert tros- og livssynsfriheten. Det rammer særlig den muslimske misjonsbevegelsen Tabligh Jamaat – og Jehovas Vitner. Teymur Akhmedov fra Jehovas Vitner fikk i mai fem års fengsel under lignende omstendigheter som adventisten Kabduakasov.

Ingen kan dele eller diskutere troen sin uten statlig godkjenning. Alle religiøse bøker må være statlig godkjent – det er streng sensur også på Bibelen og Koranen. Sensuren gjelder også gjenstander som ortodokse ikoner, og det er strenge regler for hvor slike gjenstander kan brukes eller gis bort.

Fengslet for å syng

TADSIKISTAN

I juli i år ble den protestantiske pastoren Bakhrom Kholmatov (Jesu Kristi kirke) fengslet i 3 år fordi han hadde «sunget ekstremistsanger i en kirke og på den måten oppildnet til 'religiøst hat'». Regimet har truet familiemedlemmer, venner og kirke-medlemmer med represalier dersom de forteller detaljer om rettsaken og fengslingen.

29. august kom en ny lov som forsterker kampen mot kvinner med hijab. Ofre og menneskerettsaktivister sier at kvinner er blitt avhørt, truet og bøtelagt. Noen har mistet arbeidet, andre er tvunget til å forlate skolen.

Daniil Islamov fra Jehovas Vitner risikerer opp til to års fengsel for av samvittighetsgrunner å ha nektet militærtjeneste.

Vilkårlig ødeleggelse

TURKMENISTAN

Det hemmelige politiet MSS rekrutterer informanter i trossamfunn. Rettsprosesser er ikke rettferdige. Det brukes tortur mot mennesker som utøver trosfriheten. Politiet truet for eksempel et medlem av Jehovas Vitner med en giftig injeksjon for deretter å sende henne til et psykiatrisk sykehus.

Tjenestemenn på skoler bruker aggressive metoder for å tvinge ikke-muslimer, som protestantiske foreldre og deres barn, til å konvertere til islam. Det er innført strenge restriksjoner på religiøs undervisning, inkludert forbud mot at kvinner kan studere akademisk teologi. Det er satt opp sterke hindre mot tilbedelse, inkludert vilkårlig ødeleggelse av flere moskeer og andre gudshus. Det er streng statlig sensur på all religiøs litteratur.

Der tortur er rutine

USBEKISTAN

All religionsutøvelse uten statlig godkjenning er forbudt. Å dele troen med noen eller å møtes i private hjem for bønn eller religiøse studier er forbudt. Det samme er å lese Bibelen eller Koranen hjemme. Politiet ransaker ofte hjem på jakt etter religiøs litteratur.

Fire medlemmer av et muslimsk sufi-samfunn ble i juni dømt til fire års fengsel for på sin tradisjonelle måte å ha resitert hellige fraser. Elleve andre fikk høye bøter for å ha hatt møter hjemme. Kristne får vanligvis kortere fengselsstraffer. To baptister fikk i juli i år fem dager i fengsel, og tre ble bøtelagt som straff for å ha organisert søndagsgudstjenester som politiet så raidet. Tortur av mennesker som har utøvd trosfriheten, er rutine, med straffefrihet for tjenestemenn som torturerer.

Voldelige gjenger

KIRGISISTAN

Bekymringsfull tilstrømming for trosfriheten de siste par årene. Det er forbudt å praktisere troen sammen med andre uten tillatelse. Staten kontrollerer i økende grad alle muslimske samfunn og ransaker også enkelte andre trossamfunn. Tortur brukes i noen tilfeller.

Voldelige gjenger angriper, med myndighetenes vitende, også enkelte ikke-muslimer, inkludert for å hindre dem i å begrave sine døde. En mobb på 70 stoppet begravelsen av protestanten Kanygul Satybaldijeva. Bare fire ble straffet – og de fikk bare utsatt straff – ingen ble fengslet, slik loven krever. Familien vet ikke hvor den døde kropp er.

Etter at en ahmadiyya-muslim ble drept i desember 2015, likestilte staten mordet med at ahmadiyya-ene drev religionsutøvelse uten statlig godkjenning.

LES MER

På www.stefanus.no kan du lese teksten med lenker. Følg utviklingen i Sentral-Asia på www.forum18.org. Forum 18 News Service (som Stefanusalliansen støtter) rapporterer om utviklingen for trosfriheten i en rekke av republikkene i tidligere Sovjetunionen.

Sentral-Asia

De fem republikkene ble uavhengige da Sovjetunionen gikk i oppløsning høsten 1991. De ligger sør for Russland, øst for Det kaspiske hav, nord for Afghanistan og Iran og vest for Kina og Mongolia.

Turkmenistan

- Befolkning: 5,2 millioner
- Religion: Muslimer 89 prosent
- Hovedstad: Tasjkent

Kasakhstan

- Befolkning: 18,2 millioner
- Religion: 70 prosent muslimer. 27 prosent kristne, hovedsaklig russisk-ortodokse
- Hovedstad: Astana

Kirgisistan

- Befolkning: 5,7 millioner
- Religion: Islam 88 prosent, kristne 11,4 prosent, hovedsaklig ortodokse
- Hovedstad: Bisjkek

Tadsjikistan

- Befolkning: 8,8 millioner
- Religion: Islam 96,7 prosent. Offisielt: Religionsfrihet. Økende restriksjoner etter 2015.
- Hovedstad: Dusjanbe

Uzbekistan

- Befolkning: 33 millioner. Var en av de fattigste Sovjet-republikkene
- Religion: 88 prosent sunnimuslimer, 9 prosent ortodokse kristne
- Hovedstad: Tasjkent

Da det ble lov å drive barnarbeid, eksploderte oppslutningen om søndagsskolen i baptistmenigheten i Viljandi. Her fra artikkelforfatterens besøk vinteren 1991. Alle foto: Erling Rimehaug

FRIHET ER KREVENDE

TEKST: ERLING RIMEHAUG

Det er et paradoks at det var lettere å drive menighet under trykket av kommunismen enn i den kapitalistiske friheten

GJESTEN

■ **Erling Rimehaug** (70) er tidligere redaktør i Vårt Land og forfatter. Rimehaug har reist mye i Baltikum siden 1991. Han har også vært reiseleder på turer til andre tidligere Sovjet-republikker.

«Dette kommer til å forandre livet ditt», sa Johannes Østtveit, i Misjon bak Jernteppet, da jeg i 1990 ringte ham og fortalte at jeg skulle reise til Baltikum.

Jeg hadde kjent Østtveit siden jeg gikk på gymnaset i Bø i Telemark, der han holdt åpent hus for oss unge, og lånte oss bilen for å kjøre til møter i Kristelig Folkeparti. Jeg var vel kjent med hans engasjement i Misjon bak Jernteppet, men hadde ikke latt meg verve. Jeg sympatiserte nok med de kristne i øst, men var som god 68-er skeptisk til det jeg oppfattet som organisasjonens politiske høyrepreg.

Da jeg satte kursen mot Baltikum, var Muren i Berlin revet. Men Jernteppet eksisterte fortsatt. Det fikk jeg merke da Aero-flotflyet landet i Riga, hovedstaden i Latvia – det tok en drøy time å bli kontrollert av sovjetiske soldater. De baltiske land hadde denne våren

» Unge satt i ring på golvet i den mørke og iskalde kirken rundt kors av telys og sang Taizè-sanger. Det gjorde et uutslettelig inntrykk.

Erling Rimehaug

erklært seg selvstendige, men de hadde ikke fått forlate Sovjetunionen. Og akkurat da jeg kom, tidlig på vinteren 1991, var kampen i sin mest dramatiske fase.

Stridsvogner

I Vilnius i Litauen hadde sovjetiske styrker akkurat drept flere sivile i kamper om fjernsynstårnet, og bygningene til presse og kringkasting var okkupert. Jeg skulle undervise i journalistikk, og det skjedde i provisoriske lokaler der «illegale» aviser og fjernsyn ble produsert. Badstua var omgjort til fjernsynsstudio.

Jeg våknet en natt av bråk utenfor hotellet. En lang kolonne av sovjetiske stridsvogner rullet forbi. Jeg ble skikkelig skremt. Dagen etter merket jeg frykten hos tolken min. Hun hadde vært med da fjernsynstårnet ble stormet, og var fortsatt i sjakk.

Da jeg kom til Riga, var det kulehull i veggen ved hotellrommet mitt. Det var spor fra sovjetiske spesialstyrker som hadde stormet parken utenfor og drept flere aktivister uka før. På barrikadene i sentrum brant det bål om nettene, der folk satt og sang firstemt mens de ventet på sovjetiske stridsvogner. Inne i domkirken lå folk i benkene og hvilte og varmet seg mens organisten spilte Bach på det fantastiske orgelet.

I iskald kirke

I løpet av de tre årene jeg var engasjert som journalistlærer i Vilnius, Riga og Tallinn møtte jeg også mange av de lokale kristne, takket være kontaktene Johannes Østtveit hadde gitt meg.

I Riga møtte jeg Janis Vanags (som senere ble erkebiskop i Latvia). Da var 30-åringen lærer ved det teologiske fakultetet. Inntil 1990 hadde det vært en halvveis illegal institusjon, og han viste meg de maskinskrevne heftene de hadde brukt som lærebøker. Han tok meg med til Saldus, der han var pastor for den lutherske menigheten. Unge satt i ring på golvet i den mørke og iskalde kirken rundt kors av telys og sang Taizè-sanger. Det gjorde et uutslettelig inntrykk.

Ærefrykt

Den første søndagen jeg var i Estland, ønsket jeg å besøke en menighet. Jeg ble kjørt til baptistmenigheten i den

vesle byen Viljandi. Vi ankom akkurat da gudstjenesten skulle begynne. «You preach today», sa pastoren.

Da jeg så ut over forsamlingen i det tettpakke de behuslignende lokalet, følte jeg først og fremst ærefrykt. Her sto jeg ansikt til ansikt med mennesker som hadde holdt fast ved troen og menigheten gjennom motstand og forfølgelse.

Etterpå ble jeg også bedt om å undervise på søndagsskolen, der det gikk over 300 barn. Menigheten var overveldet over oppslutningen, som eksploderte da det ble tillatt å drive barnarbeid.

Hemmelig søndagsskole

Under kommunismen hadde det ikke vært tillatt å drive kristent arbeid rettet mot barn og unge. I baptistmenigheten Nõmme i Tallinn ble jeg kjent med en dame som hadde drevet hemmelig søndagsskole. Som ung jente kjente hun kall til å forkynne for barna. «Bare gjør det, men jeg vil ikke vite noe om det», svarte pastoren – som måtte rapportere til KGB om virksomheten. Samlingene i søndagsskolen ble kamuflert som →

■ Johannes Østtveit (1927-2013)

- Stortingsrepresentant for KrF 1965-1973.
- Mangeårig misjonssekretær og styremedlem i Misjon bak Jernteppet/Norsk Misjon i Øst.
- Skrev boken «Kirkeklokker i natten. Vennskap gjennom Jernteppet». (Lunde forlag 1998)

Jernteppet var ikke borte i Baltikum vinteren 1991. I gamlebyen i Tallinn var det satt opp barrikader mot sovjetiske stridsvogner som rullet skremmende rundt i gatene.

Artikkelforfatteren (til høyre) har holdt god kontakt med venner og en menighet i Estland. Her deltar han under matutdeling i regi av den lutherske Peetelimenigheten i Tallinn i 2015.

← bursdagsselskaper og skogturer. Menigheten hadde i 1991 mange unge familier – det var frukten av barnearbeidet gjennom de mørke årene.

Mange kirker ble levert tilbake til menighetene da kommunismen falt. I Mariampole sør i Litauen fikk jeg være med på gjenåpningen av kirken, som kommunistene hadde brukt som lager. Jeg hadde i oppdrag å knytte kontakt til Nordberg menighet i Oslo, og ble mottatt av menighetsrådet med den klassiske litauiske tårnkaken – og rause mengder konjakk.

I Gulag

Det som gjorde sterkest inntrykk på meg var å møte de som hadde drevet kristent arbeid med stor frimodighet i de årene da det kostet.

Endel Rang hadde i likhet med mange unge estlendere i 1941 tatt opp kampen mot de sovjetiske okkupasjone ved å slutte seg til de tyske styrkene. Han ble såret ved Stalingrad, og sendt til sykehus i Berlin. I 1945 gikk han til fots hjem til Estland, der han øyeblikkelig ble arrestert og sendt til Sibir. Han tilbrakte ti år i gruvene ved Magadan, en av de verste leirene i Gulag. Det var der han ble kristen og begynte å forkynne for medfangene.

Etter at han slapp ut, brukte Endel Rang nettverket av gamle fanger til å reise rundt i Sovjetunionen som predikant. Nå var han prest i Metodistmenigheten i Tapa i Estland, der det hadde vært en sovjetisk flybase. Fortsatt bodde mange russere der, de fleste ganske forkomne.

” Det er et paradoks at det var lettere å drive menighet under trykket av kommunismen enn i den kapitalistiske friheten.

Erling Rimehaug

Endel fikk installert anlegg for å tolke til russisk. Ikke mange estiske menigheter var åpne for russere, men hans menighet var det.

Forandret livet

Mitt engasjement som journalistlærer i Baltikum tok slutt i 1993. Men Østveit fikk rett – det forandret livet mitt. En ting er at jeg ble engasjert som bidragsyter og appellvenn i det som nå er Stefanusalliansen. Viktigere er det at jeg fortsatte å holde kontakten, særlig til Estland, som jeg har besøkt jevnlig siden, og der jeg fortsatt har mange venner.

Landet er ikke til å kjenne igjen. Estland har hatt en fantastisk økonomisk utvikling. Men samfunnet er blitt hardere. Noen er blitt veldig rike, middelklassen jobber beinhardt for sin nye levestandard, mens de som faller utenfor, mangler det sikkerhetsnettet de hadde under kommunismen.

De store skarene som strømmet til menighetene da det ble tillatt å være kristen, er for en stor del forsvunnet. En del opprettholder nok sitt medlemskap, men de bidrar lite til menighetens virksomhet. Hverdagen krever for mye. Menighetene strever økonomisk, og prestelønningene er knapt mulig å leve på, langt mindre underholde en familie. Det er et paradoks at det var lettere å drive menighet under trykket av kommunismen enn i den kapitalistiske friheten.

Mirakel

Men mye fint skjer. Jeg har fått følge og hjelpe til med blomstrende ungdomsarbeid, der ikke minst Ten Sing slo an. Noen menigheter driver et imponerende sosialt arbeid, som også når ut til den russiske befolkningen. I Tallinn skjer i disse dager det mirakel at det reiser seg en ny moderne luthersk kirke i en drabantby – med offentlig støtte i et land uten statskirke.

Det er ikke de ytre kårene som avgjør kristendommens skjebne. Det har møtet med de som levde bak Jernteppet lært meg.

Berlinmuren delte byen fra 1961 til 1989. Dette er en rest som står igjen som historisk minne. Foto: Johannes Morken

DETTE VAR JERNTEPPET

- 1945: Vestmaktene og Sovjetunionen nedkjempet Nazi-Tyskland.
- Freden ble raskt til «den kalde krigen». Europa ble delt i en demokratisk del i vest og en kommunistisk del med autoritære regimer, i stor grad kontrollert av Sovjet, i øst. Militæralliansen NATO mot Warszawa-pakten. Stridsvogner og atomvåpen på begge sider.
- USA, Storbritannia, Frankrike og Sovjet hadde under krigsavslutningen i 1945 okkupert hver sin sone av Tyskland. Vestsonene ble til Vest-Tyskland, Sovjets ble Øst-Tyskland/DDR.
- Øst for Jernteppet: Sovjetunionen, Øst-Tyskland, Polen, Tsjekkoslovakia, Ungarn, Romania og Bulgaria.
- Sovjetunionen: Russland, Hviterussland, Ukraina, Litauen, Latvia, Estland, Moldova, Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan (dagens navn).
- Berlin – delt i Vest-Berlin og Øst-Berlin. Inneklemmt i DDR. Berlinmuren bygget i 1961.
- Sentralstyrt planøkonomi og massiv overvåking i øst. De fleste landene forsøkte å kvele kirkelivet.
- Ungarn 1956: Fra 23. oktober til 4. november var det oppstand mot de sovjetiske okkupasjone. Slått ned av Sovjet-tropper.
- Tsjekkoslovakia 1968: I økonomisk krise drev nye makthavere politisk liberalisering. 21. august invaderte sovjetiske og allierte tropper og gjorde landet til strengt diktatur.
- Polen 1981: Fagbevegelsen Solidaritet ledet store demonstrasjoner. Unntakstilstand og militær administrasjon fra desember.
- Johannes Paul, polsk pave fra 1978, bidro gjennom besøk til Jernteppets fall.
- Sovjet-leder Mikhail Gorbatsjov (1985-1991) ville reformere Sovjetunionen med glasnost og perestrojka (åpenhet og reform).
- Økonomiske problemer. Sommeren 1989 åpnet Ungarn grensene. Mange østtyskere dro. Store demonstrasjoner.
- Berlinmuren ødelagt 9. november 1989.
- Tyskland samlet 1990.
- Regimeskifter – mange fredelige, andre voldelige (som i Romania). Tsjekkoslovakia ble delt i Tsjekia og Slovakia.
- Sovjet-republikkene selvstendige først i 1991. Både demokratiske og mer autoritære regimer oppstod. Frihet i Baltikum, autoritært i Hviterussland og flere land i Sentral-Asia.
- I noen land forsterkes nå de autoritære tendensene, som i Ungarn og Polen, og innskrenkinger i trosfriheten i Russland bekymrer.

DÅ KYRKJETOPPAR VAR STATENS AGENTAR

TEKST: JOHANNES MORKEN

– Ertetida har vist at det var Misjon bak Jernteppet som i hovudsak fortalte sanninga om livet for kristne under kommunismen, seier Tormod Engelsen. På Ropet fra Øst er det foto av Richard og Sabina Wurmbbrand. Foto: Johannes Morken

Biskopen som i 1984 blei den fremste talsmannen for millionar av lutheranarar verda over, vart etter Jernteppets fall avslørt som agent for det hemmelege ungariske politiet.

– Denne historia bør norske og internasjonale kyrkjeleiarar læra av, seier pensjonert teologi-professor Tormod Engelsen til Magasinet Stefanus.

Engelsen avslørte spion-historia då han i 2004 fekk dukka ned i arkiva til det ungariske overvakingpolitiet. Biskop Zoltán Káldy, som blei president i Det Lutherske Verdsforbund (LVF) 20 år tidlegare, hadde åleine signert 1200 sider med rapportar til føringsoffiseren sin.

Hard strid

I kring 45 år gjekk Jernteppet tvers gjennom Europa. I vest var striden hard om korleis kyrkjene skulle handtera kontakten med kyrkjer under strenge kommunistiske styresett.

Misjon bak Jernteppet (dagens Stefanusalliansen) og andre austmisjonar hadde frå 70-talet smugla biblar og bibeltrykkeri til undergrunnskyrkjelydar som nekta å registrera og innordna seg. Dei fortalde ei sterk historie om forfølgde kristne under kommunismen.

Den norske kyrkja, LVF og Kyrkjeverdsrådet (KV) hadde derimot kontakt med offisielle, regimegodkjende kyrkjeleiarar. Historiene desse fortalde, var fri for undertrykking. Kven fortalde sanninga?

” Vi i Misjon bak Jernteppet kunne vist større forståing for dilemmaet (...) og vore mindre krasse i kritikken.

Tormod Engelsen

Tilpassing

Striden toppa seg i 1984 då LVF hadde lagt generalforsamlinga si til Budapest i Ungarn. Etter hard diskusjon blei den ungariske biskopen Zoltán Káldy valt til president. Diskusjonen delte den norske delegasjonen. Gunnar Stålsett, som året etter blei generalsekretær i LVF og seinare biskop i Oslo, kjempa for Káldy. Kritikanane (som Odd Bondevik og Per Lønning) meinte den ungariske biskopen var altfor sterkt knytt til kommunistregimet.

Mykje var alt då kjent om Káldy. Han hadde utvikla ein «diakonal teologi» – ei oppskrift på korleis kyrkja skulle tilpassa seg og ikkje kritisera, men overleva ved å arbeida innanfor den kommunistiske samfunnsordninga.

Kom seg unna politiet

I 1989 braut Jernteppet saman, noko mange berre få år før ikkje trudde ville skje. Det blei ny diskusjon om det var undergrunnslina eller den offisielle lina som hadde vore den rette. I Den norske kyrkja tok Mellomkyrkjeleg Råd ikkje vesentleg sjølvkritikk. Då Engelsen var leiar frå 1998 til 2002, kom spørsmålet opp på nytt om rådet skulle evaluera rolla under Jernteppet. Rådet kom til at andre i så fall måtte ta seg av det.

Etter at Engelsen gjekk av, starta som forskar ved Menighetsfakultetet eit samarbeid med Laszlo Terray: dei ville undersøka band mellom den lutherske kyrkja og staten i Ungarn i tida med Jernteppet. Terray, fødd og oppvaksen i Ungarn, hadde kome på kant med kommuniststyret alt i 1949. Prestestudenten kom seg ut av Ungarn før politiet fekk tak i han.

I Noreg blei Terray sokneprest. Her laga han også talause kristne radioprogram på ungarisk, gjennom Norea Radio. Terray var i fleire år erklært uønskt i heimlandet, men mange ungariske kristne takka han for innsatsen for dei forfølgde. Terray fekk til slutt visum til generalforsamlinga i Budapest. Som rådgjevar for den norske delegasjonen var han blant dei som kritiserte LVF og Káldy.

Arkiva

I 2004 fekk Terray og Engelsen full tilgang til arkiva til det hemmelege politiet i Ungarn – og god hjelp av hovudarkivaren. I meir enn seks veker gjekk dei gjennom mappe etter mappe. Terray omsette frå ungarisk. Det vis-

te seg altså at biskop Káldy og andre kyrkjetoppar hadde vore agentar. Dei rapporterte til det hemmelege politiet om turane utanlands til kyrkjelege organ. Kyrkjeleiarane hadde kodenamn og føringsoffiserar.

Arkiva avslørte også at biskop Káldy hadde instruert prestane i kva dei kunne og ikkje kunne seia og gjera. Han hadde gått hardhendt til verks og fjerna eller isolert prestar som ikkje innordna seg. Det var ein tung historisk dom Engelsen offentleggjorde i 2006 i ein avisartikkel om den tidlegare LVF-toppen. →

Regimetro: Zoltán Káldy (1919-1987). Luthersk biskop 1978-1987. LVF-president 1984-1987. Foto: Evangélikus Élet

■ Det Lutherske Verdensforbund (LVF)

- Danna i 1947.
- Fellesskap for 145 lutherske kyrkjer med 74 millionar medlemmer i 98 land.
- Generalsekretær: Martin Junge.

■ Kyrkjeverdsrådet (KV)

- Vedteke før krigen, etablert i 1946.
- 348 medlemskyrkjer med 500 millionar kristne i 110 land.
- Dei fleste ortodokse kyrkjer, mange anglikanske, baptistiske, lutherske, metodistiske og reformerte kyrkjer er med.
- Generalsekretær: Olav Fykse Tveit.

LVF-president Mark S. Hanson tenner lys i museet «House of terror» i Budapest 3. januar 2006. «Terrorens hus» var hovudkvarter for det hemmelege politiet under nazi-diktaturet og deretter for det hemmelege politiet til kommunistdiktaturet. Også kyrkjeleiarar var informantar i tida med Jernteppet. Foto: LVF/LWI-arkiv

Nyansar

– Det er viktig å vere klar over at biletet i aust var fullt av nyansar. Káldy og andre kyrkjeleiarar samarbeidde aktivt og skreiv agentrapportar. Andre gjorde ikkje meir enn dei måtte i eit påtvinga samarbeid. Ei tredje gruppe i Ungarn gjorde aktiv motstand. Ikkje alle biskopane i den lutherske kyrkja i Ungarn ville underkasta seg eit system som var i hendene på Sovjet, seier Engelsviken.

Regima i aust hadde kontor for religiøse saker. I Ungarn la kontoret strategi for å bruka kyrkjeleiarane i politiske ærend. Desse fekk visum mot til dømes å kjempa for atomnedrustning – for å redusera USAs rolle. Kyrkjeleiarane måtte nekta for at det føregjekk undertrykking av kristne.

– Mange i vest forstod situasjonen. Dilemmaet for dei økumeniske organisasjonane var at dersom dei skulle hjelpa kyrkjelydar i aust, måtte dei gjennom dei offisielle kyrkjeleiarane. Elles ville dei ikkje fått visum. Mykje godt vart gjort for økonomisk hjelp til fattige kyrkjelydar, å isolera kyrkjelydane ville vore ein tragedie, seier Engelsviken og legg til:

” Vi treng ein open og sjølvkritisk refleksjon om korleis kyrkjer i vest forhold seg til kyrkjer under autoritære system.

Tormod Engelsviken

– Men det som var rart var at Mellomkyrkjeleg Råd ikkje vedgjekk dette. I staden gjekk rådet til harde åtak på Misjon bak Jernteppet og andre austmisjonar som fortalte den verkelege historia om tilhøva i aust. Det vart ei uheldig polarisering.

Mindre krasse

Engelsviken var frå 1982 i fleire år formann for representantskapet (den gongen: rådet) i Misjon bak Jernteppet. Han har altså vore tillitsvald på begge sider av det kyrkjelege «jernteppet».

– Kunne Misjon bak Jernteppet gjort noko annleis?

– Vi i Mbj kunne vist større forståing for dilemmaet

Mellomkyrkjeleg Råd og dei økumeniske organisasjonane var i og vore mindre krasse i kritikken. Organisasjonen kunne teke til orde for ei arbeidsfordeling der det var avtalt kven som kunne ta seg av kritikk, og kven som av taktiske årsaker burde avstå, seier Engelsviken og legg til:

– I praksis blei det ei arbeidsdeling. Problemet var at mange vestlege kyrkjeleiarar kjøpte den versjonen kyrkjeleiarane i aust gav. Dei som var i ei rolle der dei ikkje kunne kritisera, var ikkje med det forplikta til å forsvare regima eller skjønne måla situasjonen for kyrkjene i aust.

Engelsviken og Terray avslørte også at det hemmelege politiet i Ungarn hadde ein agent med kodenamn i LVF-sekretariatet i Genève, men klarte ikkje å finna ut kven.

Engelsviken hadde i 2006 planar om at forskinga i politiarkiva i Budapest og LVF-arkiva i Genève skulle bli bok. Men andre oppgåver kom framom. I dag innser Engelsviken at det neppe blir bok. Det beklagar han.

Grått kapittel

Engelsviken meiner det ligg mykje stoff for forskarar i arkiva til Mellomkyrkjeleg Råd – sidan materialet kastar lys over korleis aktørane tenkte og handla.

– Dei økumeniske organisasjonane sitt forhold til kyrkjene i aust i tida med Jernteppet er ikkje eit svart, men heller eit grått kapittel i kyrkjarahistoria. Mykje var kritikkverdige, men ikkje alt. Det var også interne diskusjonar i LVF om kva line som skulle førast, seier Engelsviken.

Han meiner at LVF i 1984, ved å velja Káldy, offisielt godkjende systemet i aust. Valet skulle ikkje skjedd, meiner han. Gunnar Stålsett sa til Vårt Land i 2006, etter Engelsvikens kronikk, at dersom han hadde visst at Káldy var agent, ville han ikkje gått inn for han som LVF-president.

Terrorens hus

LVF har vist sjølvkritikk. Då Mark S. Hanson som president drog til Ungarn i januar 2006, nemnde han ifølgje ei pressemelding ikkje Káldy med eit ord. Derimot gav Hanson god omtale av biskop Lajos Ordass. Den, for kommuniststaten, brysame og tydelege lutherske biskopen var blitt avsett i 1958 – og erstatta med den regimetro Káldy.

Hanson tente også lys på minnestaden i «House of terror» i sentrum av Budapest. «Terrorens hus», som no er museum, var hovudkvarter for det hemmelege politiet under det grufulle nazi-styret. Like etter krigen vart heile huset – med avhørsrom og torturkammer i kjellaren – straks hovudkvarter for det hemmelege politiet til kommunistdiktaturet. Huset viser kor kort veg – og kor store likskapar – det var mellom eit brutt diktatur og eit raudt.

Det var til dette huset også dei mest regimetro ungarske biskopane rapporterte i kommunisttida. LVF har uttalt ønske om å koma til botn i korleis kyrkja handla både under nazismen og kommunismen.

Engelsviken viser også til at den lutherske kyrkja i Ungarn har granska den smertefulle fortida si og publisert resultatane i eit tobindsverk – som berre er tilgjengeleg på ungarsk.

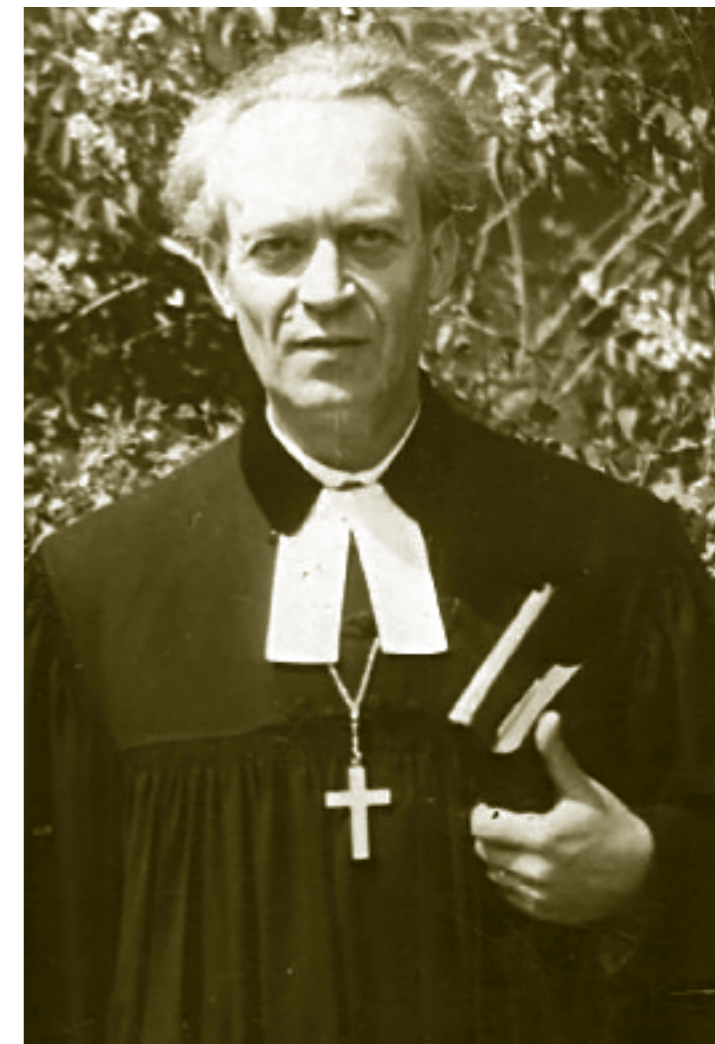
Engelsviken synest det er påfallande at det i Noreg er større forskarinteresse for livet for kyrkjene under nazismen, enn for undertrykkinga i kommunistland som Sovjet og Kina. Han spør om grunnen er at somme aktørar har ei politisk fortid tettare opp til kommunismen – og om det for mange er lettare å ta avstand frå nazismen.

Apartheid-paradoks

Engelsviken meiner eit stort paradoks kom til syne under LVF-møtet i Budapest i 1984: Den same forsamlinga som valde seg ein president som hadde utvikla

ein teologi for tilpassing til kommunismen, kasta mellombels ut av LVF-fellesskapet to sørafrikanske kyrkjer som teologisk forsvarte apartheid.

– Eg har sans for ekskluderinga av apartheidkyrkjene, men dette vedtaket står i skarp kontrast til presidentvalet i LVF i 1984. Det er også eit paradoks at Mellomkyrkjeleg Råd som kritiserte smugling av biblar mot aust, på 1980-talet stod bak smugling av pengar til kyrkjeleiarar i Sør-Afrika i kampen mot apartheid. Vi treng ein open og sjølvkritisk refleksjon om korleis kyrkjer i vest forhold seg til kyrkjer under autoritære system, seier Tormod Engelsviken.

Motstandsmann: Lajos Ordass. (1901–1978). Luthersk biskop 1945–1978. Visepresident i LVF 1947. Fengsla i 1948. Rehabiliterert i 1956 – under mildare klima. Avsett i 1958. Omsette skandinaviske bøker til ungarsk. Foto: evangelikus.hu

” Dei økumeniske organisasjonane sitt forhold til kyrkjene i aust under Jernteppet er (...) eit grått kapittel i kyrkjarahistoria.

Tormod Engelsviken

– Det er viktig å lære av historien når vi forholder oss til kirker i muslimske land, sier Trond Bakkevig, her i Jerusalem, der han i 20 år har lagt til rette for religiøs dialog. Foto: Johannes Morken

– VI VISSTE PRISEN VI MÅTTE BETALE

TEKST: JOHANNES MORKEN

– Vi kunne ikke isolere menighetene bak Jernteppet. Da måtte vi forholde oss til offisielle kirkeledere, blant dem var både informanter og medløpere, sier Trond Bakkevig.

Trond Bakkevig (68)

- Generalsekretær Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke 1984-1993.
- Medlem Sentralkomiteen Kirkenes Verdensråd 1997-2006.
- Sentral i undergrunnskontakten med sørafrikanske kirkeledere på 80-tallet.
- Prost i Vestre Aker, Oslo, siden 2000.

Bakkevig (68) har i godt over 30 år vært sentral i Den norske kirkes internasjonale engasjement. Han ble generalsekretær i Mellomkirkelig Råd i 1984, året da Det Lutherske Verdensforbund (LVF) valgte som president en ungarsk biskop som var tro mot det kommunistiske regimet og som senere viste seg å være agent.

– Jeg svelget tungt da Zoltán Káldy ble valgt og spurte om det fantes alternativer. Men jeg var ikke i Budapest. Og jeg misliker diskrediteringen av dem som valgte ham, sier Bakkevig.

«Umulig å unngå»

Han mener feilen var å ha generalforsamling i Ungarn. Siden det var tradisjon for å velge president fra landet der generalforsamlingen ble holdt, var det da umulig å komme utenom Káldy.

– I den økumeniske bevegelsen måtte vi forholde oss til de offisielle kirkelederne. Alternativet var å isolere en stor del av kristenheten og dermed også menigheter og vanlige kirkemedlemmer. Vi visste prisen: Blant kirkelederne var det både rene informanter og medløpere av ulikt slag. Omfanget av rapporteringen til det hemmelige politiet visste vi riktig nok ikke før Jernteppet falt. Men i 1984 visste vi at Káldy var tett knyttet til regimet, og at han alltid forsvarte regimet.

Bakkevig sier også at majoriteten av de fromme kristne i øst søkte sine tradisjonelle kirker.

– Undergrunnskirkene var viktige, men majoriteten av kirkesøkende var ikke der.

Forfølgelse

Bakkevig sier han ikke trodde på fortellingene fra enkelte østlige kirkeledere om at det ikke var undertrykkelse av kristne: Diskusjonen handlet, sier han, om forholdet til kirkelederne.

” I møte med kirker under brutale regimer må vi tenke at ulike arbeidsmåter utfyller hverandre. Jeg synes vi er blitt flinkere til å se dette.

Trond Bakkevig

– Jeg gikk ikke i polemikk med Misjon bak Jernteppet om virkelighetsbeskrivelsen: Det var ingen tvil om at kirkelig opposisjonelle ble forfulgt og satt i fengsel, at kommunistregimene forsøkte å kvele kirkelivet og at noen regimer forsøkte å utnytte kirkelederne – verst var Romania som i sin nasjonalistkommunisme brukte den ortodokse kirken, sier Bakkevig.

– Men jeg reagerte på Richard Wurmbrand fordi han var tydelig på sitt politiske prosjekt, i allianse med høyreorienterte vestlige politikere. Han var konfronterende og ville ikke finne løsninger.

Bakkevig sier arbeidet til MbJ og Åpne Dører hadde gode sider, «når det ikke ble et politisk prosjekt». Aller viktigst var, sier han, likevel bibelselskapene.

– Med deres kontakter, også med kompromitterte kirkeledere, ble det trykket og distribuert bibler også før Jernteppets fall.

– Du smuglet selv penger til kirkeledere i Sør-Afrika på 80-tallet. Hva mener du om bibelsmugling til kristne i øst?

– Jeg var ikke imot bibelsmugling, men var alltid nervøs for om smuglingen kunne diskreditere bibelselskapenes rolle, som var viktigere.

«Utallige dilemmaer»

– Var det ikke et paradoks at samme LVF-generalforsamling som valgte en president med en teologi for tilpasning til kommunistregimet, kastet ut to sørafrikanske kirker som forsvarte apartheid?

– Du kan godt stille spørsmålet. Jeg ser det heller som ett av utallige dilemmaer i forholdet til kirker under autoritære regimer. Kirkene ble heller ikke kastet ut, de ble suspendert – kontakten fortsatte, og de kom inn igjen senere. Problemet var at de tilpasset seg apartheidregimet som graderte menneskeverdet etter hudfarge.

– Var ikke kommunistregimene så grufulle at kirkelig tilpasning der var like problematisk?

– Omfanget av deres forbrytelser var større enn apartheidregimets. Men de kommunistiske regimene graderte menneskeverdet etter folks meninger, det var ikke like fundamentalt som gradering av menneskers verd fra barnet ligger i mors mage.

Bakkevig sier at Mellomkirkelig Råds kontakt med kirkeledere i øst også innebar å få dem i tale om menneskerettigheter.

– Det er vanskelig å tenke seg det som hendte i Øst-Tyskland og Berlinmurens fall uten det kirkelige engasjementet i årene før. Kirkene i DDR hadde nær kontakt med den økumeniske bevegelsen. Også i demokrati- og ytringsfrihetsbevegelsen Charta 77 i Tsjekkoslovakia spilte kirkene en aktiv rolle – tydelig inspirert av den økumeniske bevegelsen, sier Bakkevig og legger til:

«Nærmest som ugress»

– Men ser vi på den russisk-ortodokse kirken, var innsatsen temmelig mislykket. Kirken har vendt tilbake til sin kristelige nasjonalisme fra før revolusjonen i 1917 – da tett knyttet til tsaren, nå til Putin som ser seg som en ny tsar. Kirken ser på minoriteter nærmest som ugress. Men vi kommer ingen veg ved å isolere kirken. Vi må utfordre den på minoritets- og menneskerettigheter og på forholdet mellom kirke og stat. Og vennskapsmenigheter er viktig.

Patriark Kirill leder Den russisk-ortodokse kirken. «Kirken ser på minoriteter nærmest som ugress», sier Trond Bakkevig.

Foto: Paulino Menezes/Kirkenes Verdensråd

– Hva kan vi lære?

– Det er viktig å lære, ikke minst i møte med kirker i muslimske land. I noen land, som Jordan, har kirkene relativt gode vilkår. I Egypt beskyttes den koptiske kirken av president Sisi. Men han er så tvilsom at kontakten med ham blir tvilsom. Men vi kan ikke avbryte kontakten med kirken av den grunn. Dilemmaet i Midtøsten er at diktatorer ofte har gitt kirkene den beste beskyttelsen. Og så har vi Saudi-Arabia med en så undertrykkende religionspolitikk at verden knapt har sett maken. Landet er Vestens allierte, og Vesten sier ingenting, sier Bakkevig og legger til:

– I møte med kirker under brutale regimer må vi tenke at ulike arbeidsmåter utfyller hverandre: Noen har kontakt med offisielle kirkeledere, andre arbeider på andre måter. Jeg synes vi er blitt flinkere til å se dette.

– JEG VILLE SAGT BEKLAGER TIL WURMBRAND

TEKST: JOHANNES MORKEN

– Hadde jeg møtt Richard Wurmbbrand igjen, ville jeg sett ham i øynene og sagt at jeg beklager at jeg ikke tok godt nok innover meg den undertrykkelse han og andre kristne i øst var utsatt for, sier Tor B. Jørgensen.

– Vi ble fanget i et spill med forenklete verdensbilder, sier biskop em. Tor B. Jørgensen om radikale kirkeungdommers møter med religionsundertrykkelsen i øst i tiden med Jernteppet. Foto: Johannes Morken

Den pensjonerte biskopen og tidligere generalsekretæren i Det Norske Misjonsselskap var student i teologi fra slutten av 60-tallet – han ble ferdig utdannet i 1972. Etter 1968 ble han del av den sosialetiske vekkelse.

Misjon bak Jernteppet (MbJ) var i 1967 blitt til på grunn av den rumenske presten Richard Wurmbbrands sterke fortellinger om forfølgelse og tortur – og 14 år i fengsel.

– Wurmbbrands beretninger og hans og MbJs verdensbilde passet ikke inn i den radikale studentkirkelighet jeg ble en del av. Jeg hadde ikke problemer med å se at det var undertrykkelse av troende i Sovjet og Øst-Europa. Men dette ble tonet ned for å se USAs globale maktbruk og Vestens imperialisme med nye og kritiske øyne.

«Vi ble fanget»

– Så det ble, enkelt sagt, viktigere å kritisere USA enn å støtte forfulgte kristne i øst?

– Det er nok en riktig beskrivelse. Vi fikk et forenklet verdensbilde der vi ikke aksepterte at undertrykkelsen av troen var så sterk i øst som Wurmbbrand beskrev. Noe av grunnen til at vi ikke gjorde det, var nok at Wurmbbrand og andre rundt ham i sin demonisering av Sovjetunionen, gikk langt i å forherlige USA og Vesten. Wurmbbrand selv var tankeløs nok til å sende gratulasjon til Augusto Pinochet dagen etter kuppet i Chile i 1973, påpeker Jørgensen og legger til:

– Det inntrykket jeg sitter igjen med er at mange ble fanget i et spill med forenklete verdensbilder. Viktige nyanser ble borte, og vi radikale ble blinde for undertrykkelsen av religionen i øst. Selv om vi hadde sans for sosialistiske løsninger, skulle vi sett det destruktive kommunistiske systemet som utviklet seg i Østblokken og Maos Kina. Og vi skulle kjempet for trosfrihet, ytringsfrihet, forsamlingsfrihet og andre menneskerettigheter.

«Kompromitterte kirken»

Debatten ble hard. MbJ talte undergrunnskirkenes sak. Den økumeniske bevegelse forholdt seg derimot til de offisielle kirkeledere i øst.

– Teorien var at de ikke sterkt måtte kritisere forholdene i øst, fordi det kunne skape problemer for kirkelederne og i neste omgang gjøre forholdene for kristne verre. Dette ble satt på spissen ved valget av den ungarske og sterkt regimetilknyttede biskopen Zoltán Káldy som president i Det Lutherske Verdensforbund i 1984. Jeg syntes den gangen at kritikken av Káldy var for sterk. I ettertid ser jeg at LVF burde vært mer lydhør for kritikerne som mente Káldy ville kompromittere kirken. Tormod Engelvikens funn i det hemmelige politiets arkiver i Budapest har dokumentert at Káldy faktisk var agent. Det bekrefter den uroen mange hadde allerede i 1984, sier Jørgensen.

Tonet ned av venstresiden

Han sier at vi ser noen av problemstillingene fra Jernteppet dukke opp igjen i forholdet til muslimske land.

– Vi har fått en venstreside som ikke vil fokusere på religionsfrihet fordi de først og fremst er opptatt av å kritisere USAs og Vestens rolle også i Midtøsten. Det har også lenge vært vanskelig å få storsamfunnet og regjeringen til å bli tydelig opptatt av religionsfriheten – og retten til å skifte religion – som avgjørende parameter for et samfunns troverdighet. Det har vært påfallende mangel på kunnskap i utlendingsforvaltningen om religion i konvertittsaker.

Richard Wurmbbrand (1909 – 2001)

- Rumensk prest.
- Konverterte fra jødedommen.
- Sa offentlig at kristendommen og kommunismen var uforenlige. Fengslet og torturert. Kjøpt fri i 1965 av Israelsmisjonen og Hebrew Christian Alliance.
- I Norge utfordret han til dannelsen av en misjon for landene bak Jernteppet. Emigrerte til USA. Skrev 18 bøker.

«For forsiktige»

Jørgensen har vært med på å skrive en rapport om iranske konvertitter som søker asyl i Norge. Rapporten, lansert i september, ble laget av NOAS, Stefanusalliansen, Mellomkirkelig Råd, Bispemøtet og Norges Kristne Råd.

– Når jeg sier til muslimske venner at folk i muslimsk-dominerte land må ha retten til å velge enn annen tro enn islam, blir de unnvikende. Men retten til å konvertere må ikke skyves til side. I den muslimsk-kristne dialogen må religionsfriheten tydelig fremheves som avgjørende vilkår for at religioner kan leve side om side, sier Jørgensen.

» Viktige nyanser ble borte, og vi radikale ble blinde for undertrykkelsen av religionen i øst.

Tor B. Jørgensen

Jørgensen sier at «vi hørte ikke nok på Wurmbbrand, og vi har ikke hørt nok på ropene fra kristne i muslimske land». Han påpeker at ett av problemene er at de som sterkest har kritisert forholdene for kristne, samtidig er de hardeste kritikerne av islam.

– Vi som på vår side ønsker dialog med islam, var lenge for forsiktige.

Et annet sted

Men Jørgensen mener at det ikke står så dårlig til med det kirkelige engasjementet som de sterkeste kritikerne vil ha det til.

– I en rekke tilfeller er det nok bedre med lavmælt diplomati enn med konfrontasjoner. Den norske kirke og den økumeniske bevegelse har lært noe av fortiden. De er klart mer opptatt av undertrykkelse og forfølgelse av kristne i dag enn før. Den norske kirkes engasjement også i konvertittsaker er blitt mye tydeligere, sier Jørgensen og legger til:

– Jeg vil også rose Stefanusalliansen som med nytt navn ser videre enn før i sin kamp for trosfriheten. Organisasjonen har åpnet øynene for mange for situasjonen for eksempel i Egypt. Vi er et annet sted i dag enn tidligere.

I tårnet i Skien kirke ble det spilt inn CD som sendes alle andreklassingene som sokner til Skien kirke. Foto. Trygve Wikstøl

Musikal og gullsko for barna i «søppelbyen»

– Vi må aldri bli oss selv nok, sier Trygve Wikstøl i Skien menighet.

– Dersom jeg selv hadde vært forfulgt for min tro, hadde det vært gull verd om jeg visste at noen støttet meg og talte min sak. Nå er jeg blant de heldige som lever i et fritt land, sier Wikstøl som er diakoniarbeider i Skien kirke.

Menigheten har Stefanusbarna i «søppelbyen» i Kairo som misjonsprosjekt. Wikstøl sier at prosjektet har vitalisert hele menighetens forhold til misjon, i mange aldersgrupper.

Lærer mye

Menigheten samler inn penger til arbeidet Mama Maggie driver – og lærer mye selv.

– I «søppelbyen» lever de av å gjenvinne det andre kaster. Denne tanken bruker vi i vårt arbeid. Dette fører til gjensidig respekt og bygger ned tanken om «oss og dem».

Hver høst får prosjektet plass i opplegget for konfirmantene, i søndagsskolen og under Lys våken. Det fortelles fortellinger fra Egypt, og det lages ting (gjørne av slikt som ellers kastes) som selges til inntekt for prosjektet – på den store misjonssøndagen i advent.

Bønn

– Vi får også jevnlig bønneemner fra Stefanusalliansen. De blir tatt med i gudstjenesten.

Vi laget musikal med barnekoret, med fortelling fra Egypt, og med bilder fra Kairo, sier Wikstøl som selv har besøkt «søppelbyen».

Trygve Wikstøl sier at misjonsengasjementet i Skien kirke fikk en helt ny giv da Stefanusbarna i Kairo ble menighetsprosjekt.

– Vi har laget en enkel CD-innspilling. Ved skolestart sendes den til alle andreklassinger som sokner til menigheten. Vi informerer om arbeidet til Mama Maggie, og inviterer til barnekoret.

Sammen med Målfrid og Pål Lennart Horne har Wikstøl laget musikalen Mama Maggie Reggae. Sammen med Acta, Skjærgårds og andre menigheter har Skien kirke arrangert festival med flere hundre barn fra Grenland. – Her har vi fortalt og vist bilder, og tegnet det koptiske korset i håndflata på dem som ønsket det.

Huske barna

– Et år samlet vi gamle sko som vi sprayet med gullmaling. Vi solgte disse til jul. Folk kunne ha skoen på peishylla og slik huske på Stefanusbarna. I «søppelbyen» trenger barna sko til sine såre føtter.

Konfirmantene har smeltet plastposer og laget hjerter som er satt en magnet på. – Slik kan konfirmantene ha hjertet på «kjøleskapet» og huske på menneskene som lever av å samle plast som de smelter og selger til fabriker, som lager våre kleshengere, sier Wikstøl.

LES MER

På nettsidene våre, www.stefanus.no, kan du lese om og se bilder fra «søppelbyen» i Kairo der Mama Maggie – Stefanusalliansens storartede partner – gir verdighet til tusenvis av barn i barnehager og skoler.

Brenner fortsatt etter 50 år

Randi Jørgensen (70) var 19 år da hun fikk høre Richard Wurmbrand tale i Oslo.

Den rumenske presten hadde 14 år bak seg i fengsel. – Det gjorde veldig sterkt inntrykk å høre om mennesker som ikke fikk lov til å ha sin egen bibel. Jeg var opptatt av Jernteppet og engasjert av dem som ikke kan leve ut sin tro slik vi kan, sier Jørgensen.

Det skulle ta litt tid før Jørgensen ble praktisk engasjert, på grunn av flytting til Nord-Norge og tre barnefødsler. Men i 1985 ble Jørgensen ansatt i Institutt for Kristen Oppseding (IKO). Like etter at Jernteppet hadde falt, besøkte hun to ganger en luthersk menighet i Tsjekia: Nå kunne menigheten skaffe seg bibler, men de visste ikke hvordan de skulle lære unge om troen.

IKO betalte lønnen, Norsk Misjon i Øst (som organisasjonen da het) dekket utgiftene. Hun og en kollega underviste første gangen i metodikk for grunnskolen, deretter det samme

for ungdomsskolen. Senere var hun to uker på en bibelskole i Saldus i Latvia i samme oppdrag.

Sterke inntrykk

I 1998 ble Randi Jørgensen innvalgt i styret. Etter 10 år der satt hun i representantskapet til 2016. De siste åtte årene har Jørgensen som frivillig stilt opp i sin egen menighet, Grefsen i Oslo, og i Vestby i Akershus, under «Søndag for de forfulgte». Hun tar med materiell, informerer og appellerer.

Som styremedlem besøkte Jørgensen Egypt to ganger. Hun har også vært i Vietnam og i Tyrkia.

– De sterkeste inntrykk har jeg nok fra møtet med biskop Thomas i Egypt – hans engasjement, mot og milde vesen, og fra møtet med det han har fått til på Anafora.

Randi Jørgensen har kjent gløden fra Richard Wurmbrand i 1968 til Stefanusbarna snart 50 år etter.

Barnebarn

– Hva holder engasjementet oppe?

– Vi i Norge er så privilegert fordi vi kan tro, tilbe og forkynne som vi vil. Jeg liker en organisasjon som gjør sitt arbeid gjennom lokale partnere. Det organisasjonen trenger, er penger, engasjement og bønn. Der kan jeg gjøre mitt.

To barnebarn går i Grefsen menighetsbarnehage – som har engasjert seg for arbeidet til Mama Maggie i «søppelbyen» i Kairo, som Stefanusbarnehage.

– Jeg er glad for å kunne følge opp arbeidet også der, sier Randi Jørgensen.

Sjokkert av forfølgelse

Christine Lunga har vært overvåket i Nord-Korea.

Christine Gripsgård Lunga har besøkt Nord-Korea og Myanmar.

– Å være i Nord-Korea er å oppleve en helt annen verden. Folk tør knapt å se deg i øynene av frykt for å bli arrestert for kontakt med utlendinger. Jeg følte meg heller ikke fri, jeg var overvåket. I et slikt land må du hele tiden tenke på hvem du snakker med og hva du sier. I Norge tar vi det for gitt at vi kan være kristen uten store problemer. Det er langt fra slik i store deler av verden, sier

hun. For tiden er Christine Gripsgård Lunga vikar som kommunikasjonskonsulent i Stefanusalliansen.

Hun har også besøkt Kairo i Egypt. – Det er en enorm kontrast å kjøre gjennom Kairos rikmannsstrøk og så, etter noen få kilometer, komme til «søppelbyen». Det gjør vondt å se et berg av tomme parfymeflasker som rikfolk har brukt – og her bor det fattige barn blant søppelet etter de rike, sier Christine Lunga.

I sommer organiserte hun et team av unge som reiste til et dusin sommerstevner for å fortelle om arbeidet til Stefanusalliansen.

Berikes av møtet med kjempende kristne

Salmediker, forfatter og prest Eyvind Skeie har tre grunner for sitt engasjement for trosfrihet.

– Først og fremst fordi jeg, som alle andre troende, er en del av Kristi legeme i verden. Derneft fordi trosfrihet er helt sentralt i forsvar for mennesket. Til sist gir det meg mye, personlig og kreativt, å møte andres trovitnesbyrd og prøve å forstå hvordan de lever.

– *Hvorfor arbeider du sammen med Stefanusalliansen?*

– Jeg liker Stefanusalliansens fortæelse av partnerskap og jevnbyrdighet og den gode kombinasjonen av kristen solidaritet og forsvar for trosfriheten i sin alminnelighet. Det gir en god plattform for møtet med kristne kirker, menigheter og enkeltpersoner omkring i verden. Det er også godt å kunne være en del av denne kommunikasjonen i vår norske sammenheng.

Skeie har tidligere skrevet bok om Mama Maggie. Han har akkurat lansert bok sammen med biskop Thomas – «I kjærlighetenes sirkel» på Luther forlag. Ikke minst i forbindelse med bøkene reiser Skeie i trosfrihetens ærend også i Norge. Skeie var også en av reiselederne til Egypt for kirkelige medarbeidere i mai.

– Alle må få tro hva de vil

– Vi har ansvar for våre søsken som forfølges, sier Ditte Marie Fostervold.

– Vi må tillate andre å tro hva de vil. Hvis ikke er vi ikke annerledes enn de som nekter kristne å tro på Gud.

Fostervolds engasjement for forfulgte kristne og menneskerettigheter startet i 2010.

– Stefanusalliansen engasjerer seg for hele mennesket – både åndelige og fysiske behov. Arbeidsmåten stemmer med det jeg selv tror på.

– Jeg er med på appeller, som forbønnsvenn og fast giver. Jeg er også kontakt for «Søndag for de forfulgte» og er aktiv i gudstjeneste i egen menighet den dagen. I flere år har jeg hatt konfirmantundervisning om forfulgte kristne og menneskerettigheter. Dette tar jeg også opp så ofte jeg kan i alle sammenhenger. Jeg er dessuten så heldig at jeg sitter i representantskapet og er medlem i Samarbeid menighet og misjon for Stefanusalliansen i Sør-Hålogaland bispedømme, sier Ditte Marie Fostervold.

– Jeg lærte å takle hatet

I Myanmar har Stefanusalliansen støttet partneren Equality Myanmar i arbeidet med menneskerettigheter. Her er historien til en deltaker etter en workshop om trosfrihet:

«Jeg ville ikke bli venner med andre enn buddhister. Særlig ville jeg ikke bli venner med muslimer fordi jeg var redd for at jeg ville bli fordømt av den buddhistiske majoritetsbefolkningen. Gradvis ble jeg sosialisert til å hate muslimer, og jeg ble vant til å diskriminere dem.

Undervisningen jeg har fått, har forandret mine holdninger. Vi var deltakere fra ulike religioner – buddhister, kristne og muslimer. Jeg lærte om deres religioner og om deres følelser ved å være trakassert og diskriminert. Jeg oppdaget at det er mange gode sider

” **Jeg må bekjenne at jeg tok feil da jeg i sosiale medier delte nyheter som spredte hat mot muslimer.**

Kvinne i Myanmar etter kurs om trosfrihet

i ulike religioner. Jeg oppdaget verdien av harmoni og sameksistens på tvers av vår ulikhet.

Hver enkelt av oss er ansvarlig for å kjempe mot hat mot andre religioner og å kjempe for respekt av andre. Jeg må bekjenne at jeg tok feil da jeg i sosiale medier delte nyheter som spredte hat mot muslimer, enten kilden var troverdig eller ikke.

Fra og med i dag vil jeg sørge for å ikke gjøre dette.»

Richard og Sabina Wurmbbrand sammen med Lasse Trædal.

Ropet fra Øst – som bladet het fra 1971 til 2011, her er forside på utgave 3/1971.

Abid Raja (V) og Ed Brown i Stefanusalliansen – engasjerte parlamentarikere for trosfrihet (2015).

Fakkeltog i Oslo i november 2015.

EN PREST KOM UT AV FENGSEL

Historiske glimt – fra Misjon bak Jernteppet, via Norsk Misjon i Øst til Stefanusalliansen

- 1965 Presten Richard Wurmbbrand ut av rumensk fengsel etter 14 år. Utfordrer til misjon for landene bak Jernteppet.
- 1967 Misjon bak Jernteppet grunnlegges av biskop Monrad Norderval, Anutza Moise, Vemund og Else-Marie Skard og Gulbrand Øverbye. Radiomisjon startes.
- 1968 Bladet Ropet fra Øst gis ut. Kirkenes Verdensråd avslår appell.
- 1971 Bispemøte-uttalelse om forfulgte kristne.
- 1972 Forfølgelse sak i Stortinget – ved Bergfrid Fjose.
- 1974 Etter å ha støttet andres bibelsmugling, blir egen MBJ-base bygget i Østerrike. Sender ungdommer for å smugle bibler. 77 000 underskrivere til regjeringen: ta kristenforfølgelsen inn for FN. Lasse Trædal blir daglig leder.
- 1982 Første barnebibel smugles inn i Sovjet.
- 1983 Mbj ut av bibelsmuglingen som overtas av Åpne Dører.
- 1984 Appelltjenesten starter.
- 1989 Berlinmuren rives. John Victor Selle generalsekretær.
- 1990 Nytt navn: Norsk Misjon i Øst (NMØ).
- 1991 Arbeid i Vietnam, første land utenfor «Jernteppet-landene».
- 1992 25-årsjubileum. NRK-overført jubileumsgudstjeneste i Bergen Domkirke.
- 1996 Nytt slagord: «Sammen for de forfulgte».
- 2001 Partnerskap med Christian Solidarity Worldwide (CSW).
- 2002 Bjørn A. Wegge blir generalsekretær.
- 2003 Med på å stifte Forum 18 News Service. Rapporterer om trosfrihetssaker i de eks-sovjetiske statene.
- 2004 Første stilling som menneskerettighetsrådgiver. Nysatsing på «Søndag for de forfulgte».
- 2005 Medlem av Digni (da: Bistandsnemnda). Stefanusprisen deles ut første gang. Gis til biskop Thomas Samarbeid med Mama Maggie og biskop Thomas i Egypt.
- 2007 Første «fakkeltog for de forfulgte» – i Oslo. Første rene menneskerettighetsprosjekt – i Myanmar.
- 2011 Med i «Samarbeid menighet og misjon» (SMM), Den norske kirke. Utenriksdepartementet oppretter minoritetsprosjektet – starten på satsing på trosfrihet og forfulgte religiøse minoriteter.
- 2012 Nytt navn: Stefanusalliansen. Første utgave av heftet «Tros- og livssynsfrihet for alle» gis ut.
- 2013 Hans Aage Gravaas ny generalsekretær.
- 2014 Viktig rolle i opprettelsen av internasjonalt nettverk av parlamentarikere for trosfrihet (IPP Forb). Starter i Pakistan: Retts- og sosialhjelp til blasfemiofre og andre.
- 2015 13 fakkeltog (sammen med Åpne Dører). Stortinget oppretter tverrpolitisk gruppe for trosfrihet.
- 2016 Appeller kan sendes som SMS. «Tros- og livssynsfrihet for alle» i revidert utgave. Utgitt på 9 språk.
- 2017 1 100 i forbønnsstjenesten. 5 800 appellvenner. SMM-samarbeid med over 75 menigheter. Hans Aage Gravaas går av. 50-årsjubileum.

stefanus
alliansen

1967
50
2017

50 år etter at Misjon bak Jernteppet (nå Stefanusalliansen) ble etablert og 28 år etter at Jernteppet raknet:

STERKT ØKENDE FORFØLGELSE AV KRISTNE I SENTRAL-ASIA

Benytt den vedlagte giroen
eller bruk

VIPPS: #19013 Stefanusalliansen

SMS: send FORFULGT til 2377 (gi kr. 200,-)

www.stefanus.no

STERKT ØKENDE FORFØLGELSE AV KRISTNE I SENTRAL-ASIA

28 år etter at det såkalte Jernteppet falt, går situasjonen for kristne i Sentral-Asia fra vondt til verre. I flere land som tidligere var en del av Sovjetunionen opplever kristne sterk forfølgelse, både fra myndigheter, samfunn og sine egne familier. Kort tid etter at Sovjetunionen gikk i oppløsning opplevde landene i Sentral-Asia en åpenhet for evangeliet. Men de siste årene har totalitære og nasjonalistiske krefter, sammen med voldelig islamisme, gjort situasjonen for kristne i flere sentralasiatiske land tøffere enn noen sinne.

Forfølgelsen øker i omfang og voldelighet. Når mennesker i de sentralasiatiske landene konverterer til kristendommen, møter de fare på alle livets områder og utsettes for et konstant press. De opplever å bli sparket fra arbeidsplassen, jaget fra hjemmene sine og bøtelagt for å ha bønnemøter i sitt eget hus. Deres eiendom og eiendeler kan bli konfiskert, og de selv kan bli arrestert og kastet i fengsel. De utsettes for fysisk og psykisk vold og mottar dødstrusler.

Flere kristne familier opplever at behovet for et trygt hvilested er presserende. I et land nær Sentral-Asia, støtter Stefanusalliansen et krisesenter for forfulgte kristne. Her kan kristne misjonær- eller pastorfamilier komme for å puste ut, hvile seg, og få åndelig, psykologisk og medisinsk hjelp. Å puste fritt en liten stund kan gi krefter til fornyet innsats for evangeliet i forskjellige sentralasiatiske land.

For mange av disse kristne familiene haster det med å få hjelp. Etter mange år under vedvarende og økende forfølgelse kommer ikke denne hjelpen en dag for tidlig. Gi din støtte til kristne i de tidligere sovjetiske republikkene i Sentral-Asia, slik at de kan få nye krefter og fortsette sin viktige tjeneste!

Din gave går også til annet arbeid for forfulgte kristne og trosfrihet.

Ditt bidrag gir Stefanusalliansens partnere mulighet til å støtte flere forfulgte!

Med vennlig hilsen

Stefanusalliansen

Jan-Eivind Viumdal

Jan-Eivind Viumdal

kommunikasjons- og markedsjef

Kvittering

Innbetalt til konto

Stefanusalliansen
P.b. 6603, Rodeløkka, 0502 Oslo

Beløp

Betalernes kontonummer

Blankettnummer

Betalingsinformasjon

Stefanusalliansen 50 år

GIRO

Underskrift ved girering

Betalingsfrist

Betalt til

Stefanusalliansen
Postboks 6603 Rodeløkka
0502 Oslo

Betalt av

Belast
konto

Kvittering
tilbake

Kundeidentifikasjon (KID)

Kroner

Øre

Til konto

Blankettnummer

<

>

3000 14 57922